

Sağlık Hizmetleri Nedeniyle Sorumluluk

Mustafa GÜLER¹

Verda ERSOY²

Özlem YENERER ÇAKMUT³

Gürkan SERT⁴

1. Giriş

Genel sağlık hizmetleri ülkemizde ağırlıklı olarak kamu sağlık kurumları eliyle sunulmaktadır. 2019 yılı verilerine göre, hekimlerin sadece %18,6'sı özel sağlık kuruluşlarında çalışmaktadır. Hekime müracaat bağlamında bakıldığında, özel sağlık kuruluşlarının payı %11,2'dir.

Ağız ve diş sağlığı hizmetlerinde ise özel sağlık kuruluşlarının ağırlığı, genel sağlık hizmetlerine göre çok daha yüksektir. 25.860 diş ünitesinin %38,8'i özel sağlık kuruluşlarındadır. Toplam dişhekiminin yaklaşık %52'si özel sağlık kuruluşlarında hizmet sunmaktadır.

Eczacılık hizmetleri büyük bir ağırlıkla özel sağlık kuruluşu şeklinde sunulmaktadır. 33.841 eczacının %87,4'ü özel olarak çalışmaktadır.

Kamu sağlık kuruluşları ile hastalar arasında kurulan idari nitelikteki ilişki, kamu hizmetinin unsurları bağlamında idare hukuku ilke ve kurallarına göre değerlendirilmekte; kamu sağlık hizmetinden işleyişindeki kusur nedeniyle zarar gördüğünü iddia eden kişiler idareye karşı tam yargı davası açarak zararlarının giderilmesini talep etmektedir.

Özel sağlık kuruluşları ve/veya hekimlerle hastalar arasındaki hukuki ilişki, kanunlarımızda özgün bir sözleşme tipinde düzenlenmiş değildir. Genel cerrahın apandisit ameliyatı ile avukatın dava takibi ya da plastik cerrahın estetik burun ameliyatı yahut dişhekiminin protez tedavisi ile müteahhidin bina inşa etmesi aynı hukuki müessese içinde değerlendirilmektedir. Bu durum, tıbbi girişimlerden doğan zararlara ilişkin uyuşmazlıklarda önemli sorunlara neden olmakta; sağlık sisteminin nitelikli gelişimini de güçleştirmektedir.

¹ Av., Ankara Barosu, mustafaguler2@gmail.com

² Av., Ankara Barosu, verdasagun@mail.com

³ Prof. Dr., Özyeğin Üniversitesi Hukuk Fakültesi, Ceza ve Ceza Muhakemesi Hukuku AD., ozlem.cakmut@ozyegin.edu.tr

⁴ Doç. Dr. Marmara Üniversitesi Tıp Fakültesi, Tıp Tarihi ve Etik AD., drgurkansert@gmail.com

yöneldikleri de artık bilinmektedir. Bu kapsamda çoğu zaman bilimsel ve tıbbi açıdan gerekme de sağlık hizmetinin maliyetini arttıran pek çok girişim ve yöntem başvurulmaktadır. Açılan davaların yıllar sürmesi, yıllara yayılan bir belirsizlik içermesi hem dava açan hasta veya yakınlarını hem de sağlık kuruluşları veya hekimleri yıpratmaktadır.

Bu süreçlerin, zarara neden olan hataların tekrarlanmamasını sağladığını ve hasta ya da yakınlarının gördükleri maddi veya manevi zararları telafi ettiğini söylemek çoğu durum için doğru olmayacaktır. Bu kapsamda komplikasyon ve kusur ayırımından bağımsız olarak öncelikle zararların karşılanması ve tıbbi girişim kaynaklı zararların önüne geçilmesini amaçlayan bir sistem oluşturulması amaçlanmalıdır.

Bu durumda tıbbi girişimlerden kaynaklanan zararların giderilmesi ile ilgili hukuki süreçlerin tıbbi hataların azalmasını sağlayacak, hekim ve hasta veya hasta yakınları üzerinde neden olduğu kaygı ve endişeleri en aza indirecek bir anlayışın sağlanması, bununla ilgili prosedür ve yaklaşımların getirilmesi önemlidir.

Kaynaklar

1. Aşçıoğlu Ç, Tıbbi Yardım ve El Atmalardan Doğan Sorumluluklar, Ankara 1993, 15 vd., 29vd.
2. Aral F, Ayrancı H, Borçlar Hukuku Özel Borç İlişkileri, Yetkin Yayınları, 11, Basım, s.38.
3. Ayan M, Tıbbi Müdahalelerden Doğan Hukuki Sorumluluk, Kazancı Yayınları, Ankara 1991, s. 49 vd., 77.
4. Bayraktar K, Hekimin Tedavi Nedeni ile Cezai Sorumluluğu, İstanbul Üniversitesi Yayınları, Sermet Matbaası, İstanbul 1972. 126-127
5. Bulut N, Ersoy V, Mesleki Sorumluluk ve Disiplin İşlemleri. TTB ve Tabip Odalarının Tıbbi Etik ve Deontolojiyi Koruma Sorumluluğu. Türk Tabipleri Birliği Yayınları 2018, 20.
6. Centel N, Zafer H, Çakmut Ö, Türk Ceza Hukukuna Giriş, Beta Yayınevi, İstanbul, 2020, 33, 377, 383-387.
7. Erman B, Ceza Hukukunda Tıbbi Müdahalenin Hukuka Uygunluğu, Seçkin Yayıncılık, Ankara, 2003. 83, 106-112, 115, 120
8. Ezgi L, Hasta Hakları Yönetmeliği'nde Yapılan Değişikliklerin Değerlendirilmesi, Tez-koop-ış Sendikası Yayın Organı, Temmuz 2014, Sayı 72, 87-89, s.89.
9. Gökcan HT, 'Tıbbi Müdahaleden Doğan Hukuki ve Cezai Sorumluluk', Ankara 2013. 235 -238, 240, 259.
10. Hakeri H, Tıp Hukuku, İstanbul Seçkin Yayıncılık, 2007. 158 vd.
11. Hakeri H, Ünver Y, Yenerer Çakmut Ö, Tıp/Sağlık Hukuku Mevzuatı, Ankara 2016.
12. Hakeri H, Tıp Hukuku El Kitabı, Seçkin Yayıncılık, Ankara 2020, 406 vd.
13. Helvacı S, Türk ve İsviçre Hukuklarında Kişilik Haklarını Koruyucu Davalar, (MK. m. 24/a fıkra I, İMK m. 28/a fıkra I), Beta, İstanbul 2001, 33 vd.
14. Karataş M, Çocuklarda Aydınlatılmış Onam, İkinci Ulusal Tıbbi Etik Kongresi Bildiri Kitabı s.483-491, Editörler Arda, B, Akdur R, Aydın E, 18-20 Ekim 2001, s.480.
15. Oğuzman K, Tıpta Hastanın Muvafakatının Alınmasının Hukuki Yönü, Adli Tıp Dergisi, Y.1989, C.5, S. 1-2, 81-84, 83.
16. Oğuzman KM, Seliçi Ö, Oktay Özdemir S, Kişiler Hukuku, (Gerçek ve Tüzel Kişiler) 16. bası, Filiz Kitapevi, İstanbul, 2016, s.52 vd.
17. ORAL T, Malpraktis İle Hastalıktan Kaynaklanan Komplikasyon Arasındaki Hukuki Ayrım Nasıl Olmalıdır?, http://www.turkhukuksitesi.com/makale_1045.htm, 23.11.2011, saat.11.45.
18. Özdemir H, Özel Hukukta Teşhis ve Tedavi Sözleşmesi, Yetkin Yayınları, 2004. s.167-168.
19. Özsunay E, "Alman ve Türk Hukuklarında Hekimin Hastayı Aydınlatma Ödevi ve İstisnaları", Türk Hukukunda Sorumluluğu, Sorumluluk Hukukunda Güncel Gelişmeler V. Sempozyumu, Ankara 12-13 Mart 1982. 39 vd
20. Sarial, ME, Sağlık Arası Organ Nakillerinden Doğan Hukuksal İlişkiler, Kazancı Hukuk Yayınları No: 53, İstanbul, 1986. 59
21. Sert G, Reşit Olmayanlara Tıbbi Müdahalelerin Gerçekleştirilmesinde Etik ve Yasal Sorunlar, Adolesan Sağlığı "Koruyucu Hekimlik ve Erken Tanı", s.567-573, Editör: Apaydın Kaya Çiğdem, Medikal Akademi Yayıncılık, Birinci Baskı, İstanbul, 2015. s.567-573
22. Sert G, Görkey Ş, Turkey In International Encyclopaedia of Laws: Medical Law, edited by Herman Nys, Alphen aan den Rijn, NL: Kluwer Law International, 2017, 76.
23. Şenocak Z, Küçüğün Tıbbi Müdahaleye Rızası, Ankara Üniversitesi Hukuk Fakültesi Dergisi, 2001;50(2):65-80, s.73.
24. Sert Gürkan, Uluslararası Bildirgeler ve Tıp Etiği Açısından Hasta Hakları, Seçkin Yayınları, Ankara 2019.
25. Toroslu N, Ceza Hukuku, Savaş Yayınları, Ankara, 2004, 119-120.
26. Ünver Y, Hekimin Cezai Sorumluluğu, Roche Sağlık Hukuku Günleri, 2007, 122, 129.
27. Ünver Y, Türkiye'de Ceza Hukuku Alanında Yapılan Yakın Tarihteki Düzenlemelerde Tıp Hukukuna İlişkin Birkaç Sorun, in: Uluslararası Katılımlı I.Tıp Etiği ve Tıp Hukuku Sempozyum Kitabı (editörler: Erdemir AD, Öncel Ö, Namal A, Ünver Y, Doğan H.), İstanbul 2005, 87-88.
28. Ünver Y, Tıbbi Malpraktis ve Ceza Hukuku, Tıbbi Uygulama Hataları (Malpraktis) Komplikasyon ve Sağlık Mensuplarının Sorumluluğu, Yeditepe Üniversitesi HF, İstanbul 2008, 54 vd.

29. Yenerer Çakmut, Ö. Tıbbi Müdahaleye Rızanın Ceza Hukuku Açısından İncelenmesi, İstanbul 2003.
30. Yeni O, İçtihatlı Türk Ceza Kanunu, Ankara 2001, 1045.
31. Yücel Ö, Çocuğun Yüksek(Üstün) Yararı Bağlamında Çocuğun İradesi, Ufuk Üniversitesi Hukuk Fakültesi Dergisi, 2013;1(2): s.117-137.
32. T.C. Kamu Denetçiliği Kurumu (Ombudsmanlık), Şikayet No: 2015/2521, Karar Tarihi 31/12/2015.

Sözleşme, Yasa ve Diğer Düzenlemeler

Biyoloji ve Tıbbın Uygulanması Bakımından İnsan Hakları ve İnsan Haysiyetinin Korunması Sözleşmesi: İnsan Hakları ve Biyotıp Sözleşmesi

1219 sayılı Tababet ve Şuabatı Sanatlarının Tarz-ı İcrasına Dair Kanun Kanun, RG: T.14.04.1928, S. 863.

593 sayılı Umumi Hıfzıssıhha Kanunu, RG: T. 06.05.1930, S. 1489.

6023 sayılı Türk Tabipleri Birliği Kanunu, RG: T. 31.01.1953, S. 8323

657 sayılı Devlet Memurları Kanunu RG: 23.07.1965, S. 12056

2238 sayılı Organ ve Doku Alınması, Saklanması, Aşılması ve Nakli Hakkında Kanun, RG: T. 03.06.1979, S. 16655.

2547 sayılı Yükseköğretim Kanunu, RG: T. 06.11.1981, S. 17506

4271 sayılı Türk Medeni Kanunu, RG: T. 8.12. 2001, S. 24607.

5176 sayılı Kamu Görevlileri Etik Kurulu Kurulması ve Bazı Kanunlarda Değişiklik Yapılması Hakkında Kanun RG: T. 08.06.2004, S. 25486

5237 Sayılı Türk Ceza Kanunu, RG: T. 12.10.2004, S. 25611

5395 Sayılı Çocuk Koruma Kanunu RG: T. 15.7.2005, S. 25876

6098 sayılı Türk Borçlar Kanunu, RG: T. 4.2.2011, S. 27836.

663 sayılı Sağlık Bakanlığı ve Bağlı Kuruluşlarının Teşkilat ve Görevleri Hakkında Kanun Hükmünde Kararname, RG: T. 02.11.2011, S. 28103 Mükerrer

Tıbbi Deontoloji Nizamnamesi, RG: T. 19.2.1960, S. 10436

Rahim Tahliyesi ve Sterilizasyon Hizmetlerinin Yürütülmesi ve Denetlenmesine İlişkin Tüzük, RG: T. 18.12.1983, S. 18255

Hasta Hakları Yönetmeliği, RG: T. 1.8.1998, S. 23420

Türk Tabipleri Birliği Hekimlik Meslek Etiği Kuralları, 01.02.1999.

Türk Tabipleri Birliği Disiplin Yönetmeliği, RG: T. 28.4.2004, S.25446

Kamu Görevlileri Etik Davranış İlkeleri İle Başvuru Usul Ve Esasları Hakkında Yönetmeliği, RG: T. 13.04.2005 S. 25785

Türk Dişhekimleri Birliği Dişhekimliği Meslek Etiği Kuralları, 2012 yılında TDB 14. Olağan Genel Kurulu'nda kabul edilmiştir.

Üremeye Yardımcı Tedavi Uygulamaları ve Üremeye Yardımcı Tedavi Merkezleri Hakkında Yönetmelik, RG: T. 30.09.2014, S. 29135.